



İŞYERİ HEKİMLİĞİNDE DURUM DEĞERLENDİRME

Dr. Bülent ASLANHAN
TTB İşyeri Hekimliği İleri Eğitim Koordinatörü

Avrupa Birliği uyum süreci ile birlikte, mesleki ortamımıza çok sayıda yönetmelik ve kavram girdi. Bu yönetmeliklerin bir kısmı, önceden kazanılmış haklarımızı geriletmeye çalışırken, diğer yandan bir kısmı da işyeri hekimliği alanında pratik uygulamalara ilişkin bazı yeni faaliyetleri de zorunluluk haline getirdi.

Hekimlerin kazanılmış haklarına yönelik girişimler, Türk Tabipleri Birliği tarafından gerek “hukuksal” süreçler, gerekse de “pratik/örgütsel adımlar” sayesinde engellenirken (sertifikalar, ücretler, yetkili kurum vs.) işyeri hekimliğinden beklentilerin arttığını söylemek de hatalı olmayacaktır.

İşyeri hekimliğinin etkinliğini ölçmek çoğu zaman sıkıntılı bir konu olarak gündemimize gelmektedir. Kurumsal ve özellikle yabancı ortaklı sermaye gruplarına ait işletmelerde son dönem moda haline gelen “performans” ölçümlerinin işyeri hekimlerine uygulanmaya başlanması, hekimlerle işletme/işveren arasında “gerilim” konusu olabilmektedir. Çünkü sunulan hizmetin etkinliğini belirleyecek kriterlerde çoğu zaman mutabık olunamamakta ve performans kriterleri genellikle sevk oranları, istirahat oranları gibi dar ve engelliyici noktalara kilitlenebilmektedir.

Peki; sunmuş olduğumuz işyeri hekimliği hizmetleri bizi ne derece memnun etmektedir? Bu soruya da olumlu yanıt verebilmek pek mümkün değil gibi görünmektedir. Full-time ve tam süreli işyeri hekimliği yapılan ortamlar da, işletme üst yönetimi işçi sağlığı hassasiyetine sahipse bazen iyi fotoğraflar ortaya çıkabilmekte, ancak özellikle part-time (haftanın bir kaç günü bir kaç saat) işyerine gidilerek yapılan işyeri hekimliğinde ki fotoğraf da genellikle tarafları tatmin etmemektedir. Çoğu za-

man işyeri hekimliği bir “ek iş olarak” algılanmakta ve bir tıp disiplininden beklenen özenin ötesinde bir durum ortaya çıkmaktadır.

Türk Tabipleri Birliği aktif olarak işyeri hekimliği yapan meslektaşlarımıza, tamamlayıcı eğitim olarak “B-Kursları” adıyla anılan eğitimleri düzenlemektedir. Risk değerlendirme, özlük hakları, kayıt ve istatistik, işyeri hekimi görev ve yetkileri başlıklarında inter aktif yöntemler kullanılarak yapılan eğitimlerde grup çalışmaları da yapılmaktadır. Genellikle 18-20 kişilik sınıflar halinde yapılan eğitimlerde aşağıdaki öz değerlendirme anketi uygulanmakta ve genel sınıf profili ortaya çıkarılmaya çalışılmaktadır.

Bu eğitimlerde bizim gözlemlerimiz göstermektedir ki, 20 kişilik bir sınıfta genelde ağırlık 12-28 puan arasına toplanmakta, 0-11 puan da 4-5 kişi, 29-44 puan da ise 2-3 kişi bulunmaktadır. Bu tablo eğitim yapılan ilin endüstriyel gelişmişliğine, hekim duyarlılığına, işletme çeşitliliğine göre değişebilmektedir. Elbetteki bu ortalamayı yükseltmek de tek başına işyeri hekiminin çabasına bağlı değildir. İşletmenin bu alanda sağlayacağı olanaklar özel önem taşımaktadır.

Uyguladığımız işyeri hekimi öz değerlendirme anketi şöyledir;

İşyeri Hekimi Öz Değerlendirme Anketi

Aşağıdaki seçeneklerden yapmakta olduğunuz işyeri hekimliği faaliyetine en uygun düşenini (yalnızca birini) işaretleyiniz.

A- İşe Giriş Muayenesi

- 1- Fiilen hiç işe giriş muayenesi yapamıyorum.
- 2- İşe giriş muayenelerini düzensiz olarak (bulduğum güne rastlarsa) yapıyorum.



3- İşe giriş muayenesini düzenli fakat, fizik muayene ile sınırlı olarak yapıyorum.

4- Ayrıntılı anamnez ve fizik muayene sonrasında işçinin yapacağı işe uygun olup olmadığı kararını vererek işe giriş muayenesi yapıyor ve kayıt ediyorum.

5- 4. maddeye ek olarak çalışacağı işin özelliğine göre gerekli olan tüm tetkikleri (Akciğer röntgeni, spirometri, odio vb) yaptırıp sonuçları dosyalıyorum.

B- Periyodik Muayeneler

1- Fiilen hasta muayenesi dışında hiç (periyodik) muayene yapmıyorum.

2- Periyodik muayeneleri yapıyorum ama süresi içerisinde tamamlayamıyorum.

3- Yakınması olmayanların sadece tansiyonunu ölçüp sağlam olarak karta işliyorum.

4- Yapmakta olduğu işin, sağlığını etkileyip etkilemediğini anlamak amacıyla sorgulamanın ardından sistemik fizik muayene yapıyor ve karta işliyorum. Poliklinik kayıtları ile periyodik muayene kayıtlarını birlikte değerlendiriyorum.

5- 4. maddeye ek olarak meslek hastalıklarını erken tanımak amacıyla tıbbi tetkikleri de yaptırıp kayda alıyorum.

C- Tedavi Hizmetleri

1- İşyerine haftada bir gün uğrayıp, olan hastaları muayene ediyorum.

2- İşyerinde haftada gün poliklinik yapıyorum. RPT, istenen ilaçları başkalarının üzerine yazmak vb şeyleri yapmak zorunda kalıyorum.

3- Düzenli poliklinik yapıyor ve kayda alıyorum. Hastalık ile yapılan işin ilgisini sorguluyorum. Hasta kontrollerini yapıyorum.

4- 3. maddeye ek olarak işyeri olanakları dahilinde tetkikler yapıyor/yaptırıyorum. Önemli bulguları ayrıca kişisel sağlık dosyasına kaydediyorum.

5- Poliklinik kayıtlarından yararlanarak istatistik çalışmaları (sık görülen hastalıklar, kayıp işgünü vb) yapıyor ve raporluyorum.

D- Kayıtlar

1- İşyerinde sadece poliklinik defteri tutuyorum.

2- 1. maddeye ek olarak, işe giriş, periyodik ve portör muayene kayıtlarını tutuyorum.

3- 2. maddeye ek olarak yapmakta olduğumuz tetkiklerin sonuçlarını kişisel sağlık dosyasına koyuyorum. Bilgilendirme amacıyla kişilere bir kopyasını veriyorum.

4- 3. maddeye ek olarak iş kazası, meslek hastalıkları, ortam analiz kayıtları, İ. S. İ. G. Kurulu, eğitim ve diğer zorunlu ve yararlı kayıtları tutuyorum.

5- 4. maddeye ek olarak topladığım tüm verileri sayısal olarak değerlendiriyor, iş sağlığına ilişkin istatistik çalışmaları yapıyor ve raporluyorum.

E- İşyeri Hijyeni Denetimi

1- İşe başladığımdan beri atölyeleri ziyaret etme fırsatım olmadı.

2- İşyerindeki atölyeleri bir iki kez ziyaret ettim. Sağlığa zararlı etmenlerin neler olduğu konusunda kısmi bilgim var.

3- İşyerindeki tehlike kaynaklarına ve kullanılan kimyasallara karşı (MSDS - Malzeme Bilgi Güvenlik Fişlerini temin ederek) personele bilgilendirme yaptım, kontrol listeleri geliştirdim.

4- 3. maddeye ek olarak sağlık zararlılarına ait objektif ölçümler yapılmasını sağladım.

5- 4. maddeye ek olarak işyerine ait tüm tehlikelerden kaynaklanan risklere yönelik, risk değerlendirmelerinin yapılmasını sağladım.

F- Bilgisayar Kullanımı

1- İşyerinde bilgisayar kullanma olanağım yok.

2- Bilgisayarla sadece yazışmalarımı yapabiliyorum.

3- Bilgisayarım da hasta takip programı kullanıyorum.

4- 3. maddeye ek olarak tüm iş sağlığı çalışmalarımı (periyodik muayeneler, iş kazaları vb) istatistik çalışmaları da dahil bilgisayar ortamında yapabiliyorum.

5- 4. maddeye ek olarak internet üzerinden İSİG çalışmalarına yönelik araştırmalar yapıyor ve güncel bilgilere ulaşabiliyorum.

G- Aşağıdaki Seçeneklerden Size Uygun Olanını İşaretleyiniz

Bu bölümde cevabınız “Yapıyorum - Evet” anlamında ise kutucukları işaretleyiniz. “Yapamıyorum - Hayır” anlamında ise lütfen boş bırakınız.

• İşyerinde belirli noktalarda sürekli kullanıma hazır ilk yardım malzemeleri bulunduruyorum.

• İşyerinde ilk yardım eğitimleri veriyorum/verilmesini sağlıyorum.

• İşyerinde acil duruma ilişkin hareket planlarının yapılmasına katkı sunuyorum.

• İş kazası analizlerine katılarak, tekrarının önlenmesine yönelik eğitim yapılması, iş akış planları



nın geliştirilmesi, korunma önlemlerinin alınmasına katkı sağlıyorum.

- Çalışanları sağlık riskleri konusunda düzenli olarak bilgilendiriyorum.

- İşyerimde İşçi Sağlığı İş Güvenliği Kurulu var ve aktif olarak bu çalışmaya katılıyorum.

- Her yılın sonunda, yıllık çalışma raporunu hazırlayarak işyeri yönetimine ve Çalışma Bakanlığı Bölge Çalışma Müdürlüğüne gönderiyorum.

- Başta İşyeri Hekimleri'nin Görev ve Yetkilerine Dair Yönetmelik ve Ağır ve Tehlikeli İşler Tüzüğü olmak üzere işyeri hekimlerine yönelik yasal mevzuatı okudum. Bunları el altında bulundurarak gerektiğinde tekrar başvuruyorum.

- İşyerinde kişisel koruyucu malzeme seçimi çalışmalarına katılıyor ve kullanımını takip ediyorum.

- İşyerinde iş değişiminde ve iş - işçi uyumunda danışmanlık yapıyor, sağlık nedenli iş değişikliklerine öneride bulunuyorum.

- İş süreçlerinin organizasyonu ve yeni teknolojilere geçişlerde İSİG bakış açısıyla değerlendirmelerde bulunuyor ve fonksiyonel katkılar sunuyorum.

- İşyerinde meslek hastalığı tespit ederek kayıtlara geçmesini sağlıyorum.

- İşyeri sağlık servisinin yıllık bütçesini hazırlıyorum.

- Düzenli olarak tıbbi bilgimin gelişmesine katkı sağlayacak yayınları takip ediyor, kongrelere katılıyorum.

- Yerel tabip odasına kişisel ihtiyaçlarım dışında da uğruyorum. Genel Kurul'a katılıp, seçimlerde oy kullanıyorum.

- İşyeri hekimliği (varsa komisyonu) çalışmalarına katılıyorum.

- Başta Mesleki Sağlık Güvenlik Dergisi olmak üzere TTB'nin iş sağlığına yönelik yayınlarını okuyor, internet kanalından TTB işçi sağlığı <http://www.ttb.org.tr/isak/> sayfasını ziyaret ediyorum.

- Çalışma Bakanlığı, İSGÜM, Yakın ve Orta Doğu Eğitim Merkezi vb kurumların yayınlarını ve internet sayfalarını ziyaret ederek gereklikçe yararlanıyorum.

- İLO, WHO gibi uluslararası örgütlerin iş sağlığına ilişkin çalışmalarını yakından izliyorum. Eski karar ve uygulama (kodları) konusunda bilgi sahibiyim.

- İSİG ile ilgili yabancı yayınları izliyorum.

Değerlendirme

A, B, C, D, E, F başlıklı sorularda işaretlediğiniz rakamı aşağıdaki tabloda karşılığına işleyiniz (Örneğin; B başlıklı soruda 4. şıkki işaretlemişseniz tabloda B'nin karşısına 4 yazınız.).

G bölümünde toplam işaretli kutucuk sayısını tabloda G'nin karşısına işleyiniz (Örneğin; 9 kutucuğa evet anlamında işaret koymuşsanız G'nin karşısına 9 yazınız.).

Tüm rakamların toplamını alarak puanınızı belirleyiniz.

Sonuç

Yapılan ankette;

- 0-11 puan aralığında iseniz, işçi sağlığı ve iş güvenliği gereksinimlerine dönük bilgi düzeyinizi acilen yükseltiniz.

- 12-28 puan aralığında iseniz, işyerinizde işçi sağlığı hizmetlerinizi daha yukarı taşıyabilmek için işçi sağlığı ve iş güvenliği gereksinimlerine dönük bilgi düzeyinizi biraz daha yükseltiniz.

- 29-44 ve daha yukarı puan aralığında iseniz, yapmış olduğunuz güzel hizmetlerinizi araçlarını, yöntemlerini, çıktılarını meslektaşlarınız ile paylaşarak deneyimlerinizi aktarınız.

A	
B	
C	
D	
E	
F	
G	
Toplam	
0 - 11 puan	Yorum yok
12-28 puan	Orta
29- 44 puan	İyi
45 ve üstü puan	Çok iyi

Kaynak

1. Türk Tabipleri Birliği İşyeri Hekimliği B Kursu Ders Notları.●